

פניני מקראי עצי הישר

פניני חכמה ועוסק מתורת רבותינו הקדושים:
האור החיים, הבעל שם טוב, הורע שמשון, הפלא יועץ, הליקוטי מוהרן, והאבי עזר,
שהבטיחו שיהיו 'מליצי יושר' בשמים בעד מי שילמד בדברי תורתם!

"בפירושי שום תשים ביוותיק, במראה מקום תן עינים, ויאירו דברי באור החיים, ואז תושע מאלהי השמים, ברוב עושר ושנות חיים, ברכות יחולו על ראשך, כאשר תאזה גם נפשך" (מתוך שיר שכתב רביה"ק בסוף ספרו אור החיים, ונשמט בדפוסים האחרונים. הובא בתולדות רבינו חיים בן עטר, להר"ר מרגליות עמ' 39).
"וראה כתוב [בספר שם הגדולים], דבצרות פולין נגלה [מהר"ם אלשיך] לחכם אחד בהקיץ להצילו מתוך ההפכה על שהיה לומד תדיר דרשותיו, יעויין שם, ומעין כיוצא בזה נגלה אלי בחלום על ספר אור החיים להרב הקדוש מורינו הרב חיים בן עטר זיע"א" (לשון מהר"ה פלאגי ז"ל בכף החיים סימן לא [בנד"מ לב] סעיף נה).
הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א אמר: "שכמו שבדורות הראשונים היה הזוהר הקדוש מסוגל לטהרת הנשמה, כן בזמן הזה מסוגל לימוד האור החיים הקדוש על התורה - לטהר את הנשמה" (דברי דוד השלם הנד"מ אות כד).

האור החיים
רבינו חיים
בר משה
בן עטר
זצוק"ל
נלבע טו תמו תקג

הצדיקים מהביטם באדם רשע היו שואבים ממנו חלק הטוב המחיה, ובה היה מת מאלי

"וימת כל בכור בארץ מצרים מבכור פרעה הישב על כסאו עד בכור השפופה אשר אזור הרזים
וכל בכור בהמה" (שמות יא, ה).

כתב רבינו האור החיים הקדוש זצ"ל (שמות יא, ה), וזה לשונו: "ומת כל בכור. ולא אמר 'והרגתי' כל וגו' להיות כי ה' ברוך הוא פועל הטוב בידו, אבל פעולת הרע - יצו למשרתיו עושי דברו והם יעשו, לזה לא אמר 'והרגתי', אלא 'ומת' - פירוש על ידי שליח, ומעשה ה' - המה הזכרת הודעת הבכורות זה הוא, וזה גורם כי המשחית ישחיתנו ומת, ומזה יתגלה פירוש אומרו 'והכיתי' שהוא על ידי שליח.

עוד ירצה על דרך אומרים ז"ל (שבת לד ע"א) "יהב ביה עיניה וקטליה", גם אמרו "ונעשה גל של עצמות". והנה דברים אלו בהשקפה ראשונה ירחקם השכל, כי איך תהיה ראיית צדיק לרעה, והלא כתיב (משלי כב, ט) 'טוב עין הוא יבורך', גם ציין ר' שמעון בן יוחאי ז"ל (זהר ח"ג רי"א) לרע עין המזיק בעינו כי הוא חלק רע. אכן אחר ההשקפה בדקדוק אומרים "יהיב עיניה", היה לו לומר "ראה בו בעיניו", אלא להיות כי כל חלק רע שבעולם - בהכרח כי יהיה לו דבר המעמיד כל שהוא המחיוני שהוא בחינת הטוב, כי חלק הרע שם מיתנה יש לו, ואיך יחיה ויהיה במציאות ואין צריך לומר שיתנועע וילך כבעלי חיים, לזה בהכרח שיהיה בו חלק כל שהוא מבחינה הנקראת חיים וזה חלק טוב. ובה תשכיל להבין מאמרים ז"ל (סוכה נב ע"א), כי לעתיד לבא יביא הקדוש ברוך הוא לס"מ וישחטנו במעמד הצדיקים וכו'. עד כאן. ודברים אלו אין להם משמעות, כי לא יוצדק שחיטה למלאך, ולמה שהקדמנו תהיה הכוונה כי יסיר ממנו חלק המחיה, ובהסרת ממנו חלק הטוב - זו היא שחיטתו.

עוד יש לך לדעת, כי כל מקור ישאף למינו וישאבנו, וזה הוא סוד בחינת בירורי ניצוצי הקדושה באמצעות נשמות ישראל ועסק תורתם, והצדיקים העצומים קדמונינו יכירו בהביטם באדם רשע לברר ממנו כח החיוני שהוא בחינת הטוב באמצעות הראיה הדקה אשר יביטו בעין החכמה להוציא חלק הטוב ההוא, כי כשיתכוין למול ענף הקדושה - תעשה בו נפש הצדיק כמעשה אבן השואבת לברזל, הנקראת קאלמיט"ע (מגנט) בלע"ז, שתוציאנו ממקום שנקבע שם בראיה, וה' עשה דמיונות בעולם להאמין אדם בתורת חכם. ומעתה נמצא דעת אלהים באומרו 'ומת' כל בכור, פירוש, כי באמצעות שאני עובר בתוך מצרים - בזה ימות מעצמו כל בכור, כנתינת עין של חכמים ברשעים ועושים אותם גל של עצמות, כי באמצעות כן יצא מהם החיוניות, כמו כן הדבר הזה שיפריד מהם באמצעות העברתו שם כל נשמות הבכורות. והבן הדברים. ואומרו 'כל בכור', פירוש, לא שתצא הנפש מהגוף לבד, אלא שגם בחינת נפש תמות, גוף ונפש של קליפת בכור מצרים. ואולי כי בזה לא נתעצם שום גלות עוד כבחינת גלות ושעבוד מצרים, כי אבד כח הקליפה העצום שהוא בחינת בכור.

וראיתי לתת טעם למה לא יצאו ישראל אלא באמצעות מכת בכורות. עוד למה ה' הכה אפילו בכור שאינו מצרי, דכתיב (שמות יב, כט) 'בכור השבי'. ואולי כי הטעם הוא לצד שמצינו שקרא ה' לישראל (שמות ד, כב) 'בני בכורי', וכבר הודיענו רבותינו ז"ל (זהר ח"ב רס"ג) כי כל מה שברא ה' במדת הטוב גם זה לעומת זה עשה האלהים בבחינת הרע, וכל בחינה ובחינה שיש בקדושה - יש כנגדה בקליפה, והקליפה מתאמצת ומתחזקת לאחוז בה, ולזה כנגד בחינת הבכורה שבקדושה - היתה בחינת בכורה שבקליפה אוחזת ותוקפת בה לכל שלח, עד אשר הרג ה' כל שם הבכורה שבקליפת מצרים בין של מצרים בין של האומות שהיו שם דכתיב עד בכור השבי ובכור השפחה וכל בכור בהמה, וגם בכור ישראל קדש אותם ה' כאומרו (במדבר ח, יז) כל בכור וגו' הקדשתי אותם לי, כדי שלא תשאר בכורה זולת של קודש אשר הקדיש ה', ולזה מת אפילו בכור בהמה, וכיון שנעקר שם זה - נפל ענף הרע שהיה מחזיק בבכור הקדושה, ולזה תכף יצאו בני ישראל. והגם שמצינו שיצאו ורדפו אחריהם, חשבו שעדיין יש בהם כח לאחוז בהם, וצא ולמד מה עלתה בידם לא נותר בהם עד אחד. עכ"ל.

הבעל שם טוב
רבינו ישראל
ב"ר אליעזר ושרה
זצוקל
נלבעו סיון תק"ב

"ושאלתי את פי משיח אימת אתי מר, והשיב לי: בזאת תדע, בעת שיתפרסם למודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעיינותיך חוצה מה שלמדתי אותך והשגת, ויוכלו גם המה לעשות יחודים ועליות כמוך, ואז יכלו כל הקליפות ויהיה עת רצון וישועה" (איגרת 'עליית נשמה' מהבעש"ט, נדפסה בסוף ספר 'בן פורת יוסף' לתלמידו המובהק בעל התולדות יעקב יוסף).
"על כן כל מה שנתגלה ספר שעל פי דרך הבעל שם טוב, הוא קירוב לגאולה" (דברי שלום - להרה"ק מקאדינוב, בהקדמה ד"ב ע"א).
"ושמעתי כרוז יוצא מן השמים: אשר מי שיאמין בישראל בן שרה שכל עבודתו היה בעד ישראל בכלל ובפרט, וידבר ממנו בתחילת שבוע - יהיה לו שבוע טוב, בתחילת חודש - יהיה לו חודש טוב, בתחילת שנה - תהיה לו שנה טובה, ומזה נעשיתי מלא שמחה, שאף כשכבר אהיה בעולם האמת יוושעו בני ישראל על ידי" (ישועות ישראל מעשה יב).

ההבדל בין עצנה לעצירה הוא דק מאוד, ועל ידי עסק התורה הקדושה - נצאר ה' עינינו מה לעשות

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר ה' כְּפֹצֵצֵת הַכְּלִיָּה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם" (שמות יא, ד).

כתב הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה זצ"ל בספרו **בן פורת יוסף** (פרשת בראשית, דף יח ע"ג), וזה לשונו: "ובזה יובן, 'בראשית' - רצונו לומר המחשבה והכוונה - שנקרא ראשית, הוא העיקר והיסוד שבו ברא אלהים את השמים, ואת הארץ - גם שהמעשה הוא זר, וזהו שאמר והארץ היתה תהו ובהו, רצונו לומר, שהמעשה הוא ארץ תהו ובהו, מכל מקום אם לבו לשמים כמו בנות לוט - אתי שפיר.

אך דקשה, דמצינו 'וחשך על פני תהום' - שהוא היצר הרע, במעשי פעור היה מחשיך לפתותן לעשות מצוה ונענשו. ומשני, באמת צריך שיהיה 'רוח אלהים מרחפת', דהיינו נשמת אדם שבקרבו שירחף על פני המים, היא התורה, שיתבודד ויעסוק בתורה להיות מתון, ואז 'ויאמר ה' יהי אור', רצונו לומר, שיאיר ה' עיניו על ידי אור התורה אם לעשותו או לאו. וכמו שכתבתי במקום אחר 'כחצות הלילה', שהספק הוא כחצות לכאן ולכאן, אז אני ה' יוצא בתוך מצרים, במצר שלו, להאיר עיניו וכו'. וכעין זה שמעתי ביאור (סוכה גב ע"ב) אם פגע בך מנוול זה משכהו לבהמ"ד וכו'. וכעין זה פירש בזוהר ויקרא (כג ב) או הודע אליו חטאתו (ויקרא ד, כג), על ידי התורה וכו', ולדברינו אתי שפיר בענין זה, והבן". עכ"ל.

בר"ח ניסן - הוא הזמן להתפלל על שרים ועלמים טובים

"הַזֹּחֵדֵשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ וְזֹדְשֵׁים רֵאשִׁוֹן הוּא לְכֶם לְזֹחֵדֵשׁ הַשְּׁנָה" (שמות יב, ב).

כתב הרה"ק רמ"ח אפרים זלה"ה, נכדו של הבעש"ט הקדוש זצ"ל, בספרו **דגל מחנה אפרים** (פרשת בא), וזה לשונו: "שמעתי מן אדוני אבי זקני **הבעל שם טוב הקדוש** נשמתו עדן זללה"ה, שאמר פעם אחד בחודש ניסן להרב המגיד המפורסם מטורטשין, עתה העת שצריכים להתפלל, כי באחד בניסן ראש השנה למלכים, ואז נתמנה בו כל השרים ושלטונים שבעולם, ולעת עתה נתמנו שרים לא טובים, ועתה הוא העת להתפלל, עד כאן שמעתי מפיו הקדוש". עכ"ל.

"אוהבי ורעי ותלמידי, כאשר אני מחלה פניהם, בעשר לשונות של תפלה, לברור המנה היפה אשר ייטב בעיניהם בחידושים הללו, ובפרט אחרי מותי כי לימודם יהיה לי להשיב נפש ולעידון רוח ולזכות נשמת, וצדקה תהיה להם וצדקתם תעמוד לעד, לאכול בעולם הזה ולשבו בעולם הבא, ובעל הגמול ישלם בזכות זה שכר טוב לגומלי חסד של אמת, במותב תלתא בני חיי ומזוני טבי דבזכותא תלו" (מתוך הקדמת רביה"ק זצ"ל לספרו זרע שמשון).
"במטותא בעינא מינייכו, זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד של אמת, וכי מרובה מדת תשלומי חן וחסד ושלמא רבא מן שמיא, ועיניכם תראינה בניים ובני בניים כשתי יזיתים סביב לשלחנכם חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם, עד יתקיים בכס 'המה יראו כבוד ה' הדר אלהינו', ונשא נס לגוים ואסף נדחי זרע ישראל, במהרה בימינו אמן" (שם).

זרע שמשון
רבינו שמשון חיים
ב"ר נחמן מיכאל
נחמני זצוקל
נלבעו אלול תקל"ט

"הַזֹּחֵדֵשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ וְזֹדְשֵׁים רֵאשִׁוֹן הוּא לְכֶם לְזֹחֵדֵשׁ הַשְּׁנָה" (שמות יב, ב).

כתב רביה"ק **זרע שמשון זצ"ל** (פרשת בא אות ו), וזה לשונו: "יש לתת טעם לשבח למה הוצרך לומר לישראל פרשת קידוש החודש קודם שיצאו ממצרים, ומהו 'הזה', ומהו 'לכם'.

ומלבד מה שדרשו חז"ל (ר"ה כ). 'כזה ראה וקדש', יש לומר, דבפרק ב' דעדיות (משנה י) אמרינו, משפט המצריים שנים עשר חודש, ואיתא במדרש (שמו"ר ט, יב), שכל מכה היתה משמשת רביע חודש, ושאר ימי החודש הם להתראה וכו'. ולפי זה לא היה משפט המצריים אלא עשרה חודשים, כמנין עשר מכות.

ומהרש"א בפרק קמא דראש השנה (יא: ח"א ד"ה בר"ה), על ההיא דבראש השנה בטלה עבודה מאבותינו, תירץ, דאיכא למימר שהיו ימים מופסקים ביניהם בלי מכה והתראה כלל, ומשפט המצריים י"ב חודש דקאמר, היינו מתחילת מכותן והתראתן. עכ"ל.

וגם זה קשה, למה היה ענין כך שיהיו ימים מופסקים כדי לומר שמשפטן היה י"ב חודש, ולמה לא היו המכות בלי הפסק עשרה חודשים בלבד.

ויש לומר, שבדווקא היה מוכרח שיהיה משפטן י"ב חודש, שהרי שם ההוי"ה ברוך הוא - משמעו שהוא מהווה כל ההוויות, כמו שהוא ברא העולם יש מאין ונתן לו הויה, ובה היה פרעה הרשע כופר, והיה סובר שהכל בא מהמזל מהחרטומים וכיוצא, ורצה הקב"ה שילקה י"ב חודש ויתארך משפטו כל זה הזמן, כדי שלא יאמר אם היה עובר עלי חודש זה היה המזל של אותו חודש מציל אותי.

ולכן היה משפטו י"ב חודשים כנגד י"ב מזלות, וכנגד השעבוד ששעבד י"ב שבטים שמשולים לכוכבים ומזלות, וכנגד י"ב גבולי אלכסון שהציב הקב"ה בבריאת העולם שנברא בשמו של הקב"ה, והם הם י"ב צירופי הוי"ה ברוך הוא, שבכל חודש וחודש שולט צירוף אחד מהשם ומזל אחד מי"ב מזלות, והם כמוונים ל"ב שבטים ולי"ב גבולים (פרי עץ חיים שער ר"ח פ"ג), לכך לקה, והיה משפטו בכל צירופי אותיותיו של השם וכו'.

וכדי שלא ימצא מקום פרעה לומר שמזל אותו החודש הצילו, משום הכי לא התחילו המכות מתחילת החודש, אלא באמצע החודש, כמו שמצינו שסיימו בטי"ו בניסן, והחודש שלא היה להם מכה - היה חצי מחודש זה וחצי מחודש אחר, ונמצא שבכל חודש היה או מכה או התראה, ואין שום כוח להמזל להצילם וכו'.

והנה י"ב הוויות - עולם בגימטריא 'ח'דש', ולכן בסוף המשפט שעשו אלו הי"ב צירופים על המצריים, לפי שהרשעים מהפכים מידת הרחמים למידת הדין, נתן להם מצות קידוש החודש, ואמר להם 'ה'ח'דש ה'זה ל'כם', דהיינו אלו הי"ב צירופים - שהם בגימטריא 'זה' ובגימטריא 'ח'דש', שעשו דין למצרים, יהיו להשפיע לכם חסד ורחמים וכו'. עכ"ל.

הליקוטי מוהר"ן
רבינו נחמן
בר שמוחה ופיגא
וצוקל
נלבע יח תשרי תקעא

"שמעתי בשמו שאמר, שכל אחד מאנשיו בוודאי יזכה בסוף לבוא בזה העולם למה שצריך. ואמר, שאין הקב"ה עושה לי זאת חס ושלום בשום פעם ליקח ממני איזה איש מאנשי באמצע, כלומר רק כל אחד יאריך ימים ושנים עד אשר יזכה לבוא לענינו ולמדרגתו הקדושה, שהוא צריך לבוא בזה העולם, אשר בשביל זה נברא" (חיי מוהר"ן סימן טב).
"שמעתי בשמו שאמר: הפחות שבאנשי, אני מוליך אותו בדרך של צדיק גדול מאד" (חיי מוהר"ן סימן שיד).
"אמר בפירוש שהלימוד בחיבוריו הקדושים - הוא אתחלתא דגאולה" (חיי מוהר"ן סימן שמו). "ואמר שיכולין להיות נעשה בעל תשובה גמור על ידי לימוד הספר שלו" (שם סימן שמו). "ואמר שצריכין להשתדל מאד לקנות ספריו, כי אפילו כשעומדין בתיבה ומגדל - הם טובה גדולה, כי ספריו הם שמירה גדולה בבית לשמור גם העשירות וממון האדם מכל ההזקות" (שם סימן שנה).
מוהר"ן ז"ל אמר: "אמירת ספרי אדמו"ר ז"ל, שהם הליקוטי מוהר"ן, ו'ספר המדות', ו'ה'ספורי מעשיות', ו'ה'שיחות' שלו - ה'אמירה' לבד - מסוגלת להנשמה כמו אמירת ספרי הזוהר והתיקונים" (כוכבי אור, אנשי מוהר"ן דיבורים ממוהר"ן ז"ל אות כו).

מי ששאלו רוחני - יוכל לתפס כל התורה כלה ולא ישכח דברו

"ויהי זושק על ארץ מצרים וימש זושק" (שמות י, כא).

כתב רביה"ק זצ"ל בליקוטי מוהר"ן (קמא, תורה יא אות ב), וזה לשונו: "כשהתורה באה לתוך דבורים פגומים, לפה פגום, לא די שאין דבורי התורה מאירים לו, כי אם גם התורה עצמה נתגשם ונתחשך שם מפיו, כמו שכתוב (יהושע א, ח): "לא ימוש ספר התורה הזה מפיהך, בחינת 'וימש חשך' (שמות י, כא), הינו שלא יתגשמו ויתחשכו מפיהך" וכו'. עכ"ל.

עוד כתב רביה"ק זצ"ל בליקוטי מוהר"ן (קמא, תורה קי), וזה לשונו: "לא ימוש ספר התורה הזה מפיהך (יהושע א, ח), כי התורה היא רוחניות, ואשר זך ישר פעלו ושכלו רוחני - יוכל לתפס כל התורה כלה ולא ישכח דבר, כי דבר רוחני אינו תופס מקום, ויכולה התורה להתפשט ולשפן בשכלו. אך מי שהוא מגשם דברי התורה ועושה ממנה ממשות, אזי יש לה שעור וקצבה כמה הוא יוכל לתפס בשכלו ולא יותר, ואם ירצה להשיג יותר - אזי ידחה מה ששכר נכנס בשכלו, כדרך כל דבר גשמי, אם הוא כבר מלא, אם ימלאנו יותר - ידחה מה שהיה בו כבר. ומזה בא השכחה.

וזהו: "לא ימוש ספר התורה", 'ימוש' מלשון ממשות, כמו שכתוב (שמות י, כא): "וימש חשך". כלומר, הזהר שלא תהיה ממשות וגשמיית בדברי התורה, 'מפיהך' - כלומר מחמת פיה, שיוצא מאתך יהיה לה ממשות וגשמיית, תזהר מזה. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא מציעא פה.), שהתענה רב יוסף ארבעים יום שיתקיים למודו, אחריו לה "לא ימוש מפיהך", ושוב התענה וכו' אחריו לה "ומפי זרעך" וכו'. כלומר, שלא ימושו ויגשמו מפיהך, ואזי יתקיים תלמודו, כי לא יהיה שכחה, כי דבר רוחני אינו תופס מקום. ודוק". עכ"ל.

"וגם אל כל יודעי ספר אשר דור ודור אבקש זאת מאיתם, יעשו עמי חסד של אמת וישתדלו לקרוא דברי בפה מלא וכו', ואם אזכה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, ממי שאקבל ממנו טובה - אשתדל לשלם לו במיטבא ולבקש רחמים עליו, בני ועמי שמעוני והחינוי ותחי נפשכם" (לשון רביה"ק זצ"ל בספרו 'אורות אילים' שקלים פ"ב ה"ה).

"וכן אני עני ואביון אפול תחייתי בעשר חילות ואומר: רעי חנוני, וכל אשר כוחכם למעבד לי נייח נפשא עבדו, ואם אזכה לחזות בנועם ה', גם אני אשלם במיטבא" (לשון רביה"ק זצ"ל בספרו 'אורות אילים' זוח"ק ח"א דף ריו ע"ב).

"וגם אחלה פני כל יודעי דת, שיקראו בספרי וידרשו מילי ברבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, אולי יתעשת האלוקים לי ויזכני שיעשו דברי פירות ובכן נפשי תגיל בה". ואם אזכה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, אשלם במיטבא לכל מאן דלימטי לי מיניה הגאה" (לשון רביה"ק זצ"ל בהקדמת ספרו 'פלא יועץ').

"גם אודיעכם רבותי, כי רוח גדול טמון בקריאה בספר הזה ובמילוי האמור בו, והוא: שאדוני אבי זצוק"ל זיע"א, אומר בהקדמתו לספר בלשון הקודש, ומפציץ כי יקראו דבריו וידרשו, למען יתנו פרי ומלאום, כי בזה ישנו תועלת וזכות לעולם הבא, והוא נתן מילתו באומרו כי המוצא בדברים תועלת, מחוייב יהיה הוא לשלם לו טובה, ולבטח תשלום הטובה הוא בכך שישא תפילה שהיה חלקו טוב, "כל המתחייב ומבטיח - בעל חוב נעשה", ולבטח יהיה פועל חובו ונאמן בדברו, ואל יקל בעיניכם הדבר שיהיה לאדם מליץ טוב בעולם הזה ובבא אחריו. ויובן כי אלה העוסקים בהפצת הספרים ונעשים השתלמויות אחרות למען יקראו הספרים, מתייבים הינם עוד יותר את אדוני אבי זצוק"ל זיע"א. על כן, מתבקש כל אחד לסייע לעשות רצונו של צדיק כאשר תשיג ידו" (לשון רב רביה"ק זצ"ל בהקדמתו לספר 'פלא יועץ').

הפלא יועץ
רבינו אליעזר
בר יצחק פאפו
וצוקל
נלבע יח תשרי תקפח

מעלת הזריזות בעבודת ה' יתמר

"וישמרתם את המצוות וגו' (שמות יב, יז).

וברש"י שם: "רבי יאשיה אומר: אל תהי קורא את המצוות אלא את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצוה כך אין מחמיצין את המצווה, אלא אם באה לידך עשה אותה מיד". עכ"ל.

כתב רביה"ק הפלא יועץ זצ"ל (ערך זריזות), וזה לשונו: "זריזות נאמר על מצות עשה, ועניינו לחוש הרבה על המצוה פן ואולי לא יהא בידו לקיימה, ומתוך כך זריזין מקדימין למצות, כי לא ידע האדם את עתו, ומרגע לרגע כמה מניעות וכמה עיכובין וכמה פתויי היצר הרע יכולין להזדמן, ומי שמחבב את המצוה כאשר ראוי לחבבה מאלפי זהב וכסף ומכל חיי העולם הבא, לבו בוער כאש ולא ישקוט האיש עד עשותו אותה, וחושש על אחד מני אלף פן יארע לו איזה מניעה, ועל כן אמרה תורה מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה. והן בכלל הזריזות שאם הולך לדרך יכין לעצמו המצות שאפשר להסתפק במציאות רחוק שבזמן קיומן ימצא בדרך, כגון שופר ולולב ומגילה ומצות יין לקידוש והבדלה וסידורי התפילות למועדי השנה, ואין צריך לומר טלית ותפלין אפילו אם הולך לטייל ואיכא למיחש אפילו חששא רחוקה שלא יוכל לשוב - יוליך עמו, ולעולם יהיו מזומנים אצלו. וכמה פעמים נמצא שמי שהוא זריז - נשכר, ומי שאינו זריז לחוש חששות רחוקות - הוא נפסד. וכן בכלל הזריזות - לילך בזריזות כשהולך לדבר מצוה, ונכתוב בזה לקמן ערך ריצה". עכ"ל.

וזה לשונו הטהור שם (ערך ריצה): "ריצה, כתיב דרך מצותיך ארוץ, ואמרו רבותינו ז"ל (ברכות ו): לעולם ירוץ אדם לדבר מצוה ואפילו בשבת, ואמרו בזוהר הקדוש שהרץ לדבר מצוה, כנגדו למעלה רצים הסניגורים ומקדימין לקטיגורין, ועל זה נאמר הרצים יצאו דחופים בדבר המלך והעיר שושן צהלה ושמחה. כל קבל דנא הרץ לדבר עבירה מקדימין המקטרגין, הרצים יצאו דחופים והעיר שושן נבוכה. ותנן נמי הוי רץ למצוה קלה. והכי נמי תנן הוי קל כנשר ורץ כצבי לעשות רצון אביך שבשמים. אמנם ענין הריצה צריכה מידה, שלא יהא באופן שקוראים לו לשם שבו חסיד שוטה, אלא יפסיע פסיעה גסה במהירות בדרך כבוד לפי כבודו, וזה מדת אדם טוב בכל הלכות אפילו אין לו עסק כלל - ילך כמי שהולך לעסק, שההולך עקב בצד גודל לאט לאט - הרי זה מגסי הרוח, אבל בלכתו לדבר מצוה - ימהר יותר כמי שמהיר במלאכתו למצוא דברי חפץ. ובצאתו מבית הכנסת אף אם יש לו מהירות גדול - ילך לאט בתחילת יציאתו כדי שלא להורות שהיה עליו למשא. והריצה מהרה על האהבה כדכתיב משכני אחריו נרוצה". עכ"ל.

האבי עזרי
רבינו אלעזר מנחם
מן בר עזריאל שך
זצוקל
נלבע טו מרחשון תשס"ב

"וכן אני מבקש מכל אלו התלמידים היודעים שקיבלו תועלת ממני, הן בתורה והן ביראת ה' והן במידות, שיעשו חסד עמדי וילמדו בעד עילוי נשמתו, אפילו משנה אחת או מחשבה אחת של מוסר, ויהיה זה שכרי, כי גם אני מסרתי את נפשי להצלחתכם בלימוד, ואם יהיה בידי לעשות ולהמליץ לטובתכם אעשה בלי נדר" (מצוואת רביה"ק זצ"ל).

הוכר יעקב
רבינו יעקב בר
אברהם ורחל לוי
זצוקל
נלבע יא אלול תשל

"בקי עצום בכל מכמני התורה והחכמה וכו', איש טמיר ונעלם וכו', וגם היה בקי מאד בכל החכמות וכו', וימליץ טוב בעבורם" (מתוך הסכמת השבט הלוי זצ"ל)
"וכל המסייעין והתומכים ינצלו מכל עקתין בישינן, ויצליחו בכל דרכיהם, ויזכו לראות בישועת כלל ישראל במהרה" (מתוך הסכמת האדמו"ר מויזניץ זצ"ל)

הכבדת הלב יכולה להיות אצל כל אחד ח"ו

אם כתוב "הכבדתי את לבו" - אזי זו הלכה ולימוד, ולא סתם מעשה על פרעה. הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ו ה"ג) כתב להלכה, דאפשר שיחטא אדם חטא גדול או חטאים רבים עד שיתן הדין וכו' שמונעין ממנו התשובה ואין מניחין לו רשות לשוב וכו'. ע"ש.

והנה כמה פעמים האדם הוא בכעס, והאם האדם חושב פעם על כעס? כמה פעמים אדם מתגאה, וכמה הוא דורש כבוד. מי יודע אם חס ושלום לא הגענו למצב של "הכבדתי את לבו", סבורים שזה נוגע רק לפרעה שהוא היה רשע וטיפש, ובאמת זו הלכה מפורשת ברמב"ם, ונוגעת אלינו, ואלי. מנין הבטחון שלא כך? מי יודע אם זה שנשארתי אותו בעל גאווה מלפני שנה ושנתיים, אותו בעל כבוד ובעל כעס, שמא זה מכח הכבדתי את לבו!

מדוע איננו חושבים על כך? ולפחות שנסתפק שמא אנו בכלל זה. מדוע התורה כותבת ומספרת זאת, האם רק כדי לספר שפרעה היה רשע? הרי זה נכתב כדי ללמד אותנו! ויש להתבונן בלימוד זה. והרמב"ם כתב שהוא כאשר יחטא אדם חטא גדול או חטאים רבים, ומי יודע אם אין מעשינו בכלל.

(מחשבת מוסר ח"א עמ' שג)

"וְשׁוֹנוֹ טוֹ אֲתוּ כָל קְהַל עַדְתִּי וְיִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבִים" (שמות יב, ו).

כתב רש"י הקדוש, וזה לשונו: "וכי כולן שוחטין? אלא מכאן ששלוחו של אדם כמותו". עכ"ל. והוא מגמ' קידושין (דף מא:). ע"ש.

"אֲתוּ כָל קְהַל עַדְתִּי וְיִשְׂרָאֵל", עם הכולל, בגימטריא, "מכאן ששלוחו של אדם כמותו" (1608).

(עפ"ד הסטייפלר זצ"ל בסוף ספרו ברכת פרץ עה"ת)

"וְעַתָּה שָׂא נָא זַוְטָאֲתִי אֶף הַפְעֵם וְהַעֲתִירוּ לָהּ אֱלֹהֵיכֶם וְיִסַּר מֵעַלֵי רַק אֶת הַמּוֹת הַזֶּה" (שמות י, ז).

יש להתבונן, למה במכה הזאת שהיא מכת ארבה אמר פרעה 'ויסר מעלי רק את המות הזה', ולא אמר כן בשאר מכות.

ונראה לפרש על פי מה דאיתא במדרש (פרשה י' סי' א), שבכל מכה מהעשר מכות השתלב בה גם מכת דבר.

ובמסכת בבא קמא (דף ס' ע"ב) איתא, דבר בעיר כנס רגליך, פירוש, שתשאר בביתך ולא תצא לחוץ. רעב בעיר פזר רגליך, היינו שתלך מהעיר למקום אחר. עיי"ש.

ובמכת ארבה היה רעב כמו שכתוב 'ויאכל את כל עשב הארץ ואת כל פרי העץ אשר הותיר הברד ולא נותר כל ירק בעץ ובעשב השדה', והיה עמו גם מכת הדבר כדאיתא במדרש. ופרעה לא ידע אם לצאת מהעיר כפי שראוי לעשות כשיש רעב, או להסגר בביתו מפני הדבר, ולכך אמר "ויסר מעלי רק את המות הזה", וכדאיתא בחגיגה (דף ה' ע"א) ר' יוחנן כי מטא להאי קרא בכי, 'והיה כי תמצאון אתו רעות רבות וצרות', תקנה יש לזו? מאי 'רעות וצרות'? אמר רב: רעות שנעשות צרות זו לזו, כגון זיבורא ועקרבא, שפירש רש"י מה שרפואה לזה מזיק לזה, ואין תקנה לצרות כאלה.

(זכר יעקב פרשת בא)

שפע ברכה והצלחה ברוחניות ובגשמיות

מאיר דהן | ברוך בן צור | מיכאל איתן בן שושנה | אליהו גורגוב | דוד אטיא | אלישע אטיאס | ירוחם בן מרים פרץ | נדב תורגמן | שי תמם | אלחנן פנחסוב | יזהר שאול | שלמה שאול | יעקב אייזיקס | אלעד סופר | רונן חזי | דוד מגדיש | יחזקאל נתנאל | ניר בר | דני ודליה זית | ניתאי והילה קפלן | יונתן עמרן | יצחק גלצר | גיא בן גילה | ישי אליהו בן רונית - רפואה שלימה ובריאות איתנה | מזל נעמי בת נורית נורית - רפואה שלימה ובריאות איתנה | דוד בן מזל נעמי - רפואה שלימה ובריאות איתנה | יעקב אברהם בן מזל נעמי וחני חנינה בת דליה וכל יוצאי חלציהם - בריאות איתנה והצלחה בכל מעשי ידיהם ונחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם | רחל לאה בת מזל נעמי - זיווג הגון בקרוב | מאיר יצחק שמעון בן מזל נעמי - ברכה והצלחה בכל מעשי ידיו וזיווג הגון בקרוב | לזכות חזרה בתשובה שלימה: לדן בן אמה, דליה בת חנינה, אדם יוסף בן דליה, מורן בת מזל וכל יוצאי"ח.

העלון מוקדש לעילוי נשמת רבותינו הקדושים

האור החיים - רבינו חיים ב"ר משה בן עטר זצוק"ל, נלב"ע ט"ו תמוז תק"ג
הבעל שם טוב - רבינו ישראל ב"ר אליעזר ושרה זצוק"ל, נלב"ע ו' סיון תק"ב
הזרע שמשון - רבינו שמשון חיים ב"ר נחמן מיכאל נחמני זצוק"ל, נלב"ע ו' אלול תקל"ט
הליקוטי מוהר"ן - רבינו נחמן ב"ר שמחה פגינא זצוק"ל, נלב"ע י"ח תשרי תקע"א
הפלא יועץ - רבינו אליעזר ב"ר יצחק פאפו זצוק"ל, נלב"ע כ' תשרי תקפ"ח
האבי עזרי - רבינו אלעזר מנחם מן בר עזריאל שך זצוק"ל, נלב"ע ט"ז מרחשון תשס"ב
הזכר יעקב - רבינו יעקב ב"ר אברהם ורחל לוי זצוק"ל, נלב"ע י"א אלול תשל

לעילוי נשמת

מרן הראש"ל הגאון רבי **עובדיה יוסף ב"ר יעקב וגורגיה** זצ"ל | מרן הראש"ל הגאון רבי **מרדכי צמח בן מזל טוב זצ"ל** | מרן שה"ת הגאון רבי **שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב קנייבסקי** זצ"ל | הגאון רבי **יעקב חי בן מרגלית** זצ"ל | הגה"צ רבי **יעקב שמשון ב"ר משה יהושע לנדמן** זצ"ל | ר' **יחיאל מיכל בן מרים** - נלב"ע ל במרחשון תשע"ד | הגה"צ רבי **נסים פרץ ב"ר מיימון וסוליקה** זצ"ל | הגאון רבי **אפרים ב"ר אברהם ברוך גרינבלט** זצ"ל - נלב"ע ב' שבט תשע"ד | **שלמה בן סלחה** ז"ל - נלב"ע י"ט אלול תשנ"ד | **חנינה בת חנינה** ע"ה - נלב"ע י"א אלול תשס"ז | **יוסף בן ורה** ז"ל - נלב"ע י"ז חשון תשמ"ז | **אמה בת שושנה** ע"ה - נלב"ע י"ט סיון תשנ"ב | **נוריה נורית בת עזיה** ע"ה - נלב"ע ט"ז חשון תשס"ח | **אברהם בן שרה** ז"ל - נלב"ע ז' אדר א' תשע"א | **נתנאל בן שמחה** ז"ל | **עזיה בת צלחה** ע"ה | **דוד יהודה בן מזל** ז"ל | **רחל בת מרים** ע"ה | **הדר בת רחל נעמי** ע"ה | **אברהם שלום בן ברוך בנדעט** ז"ל | **מאשה רבקה בת טובה** ע"ה

ניתן לתרום להוצאת הגליונות
"מליצי יושר", באמצעות PayBox
למספר 050-3280226
ולציין "עבור מליצי יושר"

© כל הזכויות שמורות. יו"ל ע"י מוסדות התורה "אביר יעקב" - בראשות מו"ר הרה"ג יעקב ראש שליט"א.

ניתן לקבל את הגליון במייל: melizei.yosher@gmail.com

ניתן להקדיש את הגליון: לע"ג, להצלחה, לפרנסה, לבריאות, לזיווג הגון, לזרע של קיימא, ולכל הישועות, והוא בדוק ומנוסה!

וכן אם יש יארצייט באותו שבוע - אפשר לשלוח את השמות בשבוע שלפניו, ונקדיש את הגליון לעילוי נשמתם.

לברורים: ניתן ליצור קשר במייל - melizei.yosher@gmail.com או בטלפון: 052-7142437 בין השעות 13:00 - 15:00 בלבד